Paul Csavdari

De ce Avraam și Sarai?

Alegerea ca răspuns la neputință, nu ca premiu pentru „potențial”

Avraam și Sarai nu sunt „selectați” pentru că Dumnezeu ar fi văzut în ei un potențial special sau un „capital moral” superior altora, ci tocmai pentru că formează un cuplu în neputință– un OM (în sensul Genezei 1 și 5) la care darul înmulțirii este blocat.

Alegerea este așadar o pedagogie a darului: Dumnezeu dă ceea ce lipsește, dar cere ca darul să fie prețuit și asumat în adevăr (chip, moralitate). „Semnul” acestei asumări nu este un discurs, ci o tăietură: legământul însuși e „karat berit” – „a tăia un legământ”; iar circumcizia este jurământul în carne că rodirea vieții va fi trăită sub promisiune, nu sub capriciul firii.

În această lumină, „chemarea lui Avram” este, în realitate, chemarea cuplului Avram–Sarai; nu „bărbatul” în izolare, ci OMUL– „bărbat și femeie i-a creat… și i-a numit om” (Gen 5:1–2).

1) Punctul de plecare uitat: OMUL din Geneza 1 & 5 este cuplu, nu individ

Geneza 1:26–28 fixează de la început două daruri cardinale: CHIPUL lui Dumnezeu (statut moral-relational) și ÎNMULȚIREA („creșteți și înmulțiți-vă”). Textul nu vorbește despre bărbat sau femeie separat, ci despre omul-cuplu: „bărbat și femeie i-a făcut” (1:27). Geneza 5:1–2 reia explicit ideea: „i-a numit om” împreună. Așadar, orice discuție despre „chemarea lui Avram” care-l extrage pe Avram din relația conjugală ratează instanța de subiect: OMUL= bărbat +femeie. Din acest motiv, evenimentul identitar al legământului (Gen 17) cuprinde schimbarea numelui ambilor: Avram → Avraam, Sarai → Sara. Nu e un ornament narativ, ci o declarație teologică: subiectul alianței este cuplul.

Consecința este majoră: chemarea nu vizează „aptitudinile” unui singur individ, ci reconfigurarea unei unități. Motivul așezării în centru a „perechii” devine limpede abia prin premisa imediat următoare.

2) „Sarai era stearpă” – anomalia care deschide teologia alegerii

Geneza 11:30, înainte chiar de chemare, notează scurt: „Sarai era stearpă; n-avea copii.” Mai târziu, accentul se amplifică. Cu alte cuvinte, avem de-a face cu imposibilitatea obiectivă a împlinirii mandatului din Geneza 1 (rodirea). Aici alege Dumnezeu. Alegerea nu vine deci din „potențial” (resurse naturale, energie reproductivă, vigoare), ci din neputință. De ce?

Pentru că doar cel lipsit poate prețui corect darul. Dacă mandatul „înmulțirii” a fost dat întregii omeniri ca binecuvântare, în multe contexte el devine ori idol (obsesia descendenței cu orice preț), ori instrument (sexul ca armă socială, politică, economică). Narațiunea biblică alege să recalibreze această binecuvântare punând în centru un cuplu privat de ea.

Avraam și Sarai sunt chemați nu pentru că pot, ci pentru că nu pot– iar în această lipsă, sensul darului devine vizibil. Dumnezeu nu confiscă darul, ci îl redă ca dar: „La anul, pe vremea aceasta… Sara va avea un fiu” (Gen 17:19). Aici se decide, în clar, explicarea „alegerii”: Dumnezeu caută recunoștința și disciplina asupra darului, nu performanța firească.

3) Agar și experimentul „tehnic”: fapt acceptat, dar linie respinsă

Soluția propusă de Sarai (Gen 16) – „intră la slujnica mea” – aparține lumii „tehnice”: se dorește producerea unui moștenitor în pofida neputinței, ocolind promisiunea. Textul recunoaște faptul (nașterea lui Ismael), iar Dumnezeu, în bunătate, binecuvântează și această viață: „voi face din el un neam mare”. Dar tot Dumnezeu delimitează linia: „legământul Meu îl voi așeza cu Isaac” (Gen 17:19,21; 21:12). Prin urmare, două adevăruri rămân în picioare:

1. Darul nu se uzurpă prin bricolaj uman.
2. Linia promisiunii nu se stabilește prin simpla biologie; cuvântul și legământul decid.

Aceasta nu este o devalorizare a lui Ismael, ci o clarificare a pedagogiei: darul promis a fost destinat tocmai celui care nu-l avea (Sarai). Între „a accepta un fapt” și „a stabili o linie” există o diferență teologică netă.

4) Legământul: „a tăia un jurământ” – memoria dureroasă a darului

Fundamental pentru tema discutată: în lumea biblică, „a face legământ” se spune literalmente „a tăia un legământ” (karat berit). Geneza 15 arată tăierea animalelor; Geneza 17 mută „tăierea” în

carnea omului: circumcizia. Nu avem aici un „sacrificiu” sângeros pentru a-l hrăni pe Dumnezeu – textul nu spune nicăieri așa ceva; avem semnul (Gen 17:11: „semnul legământului”) prin care omul își amintește cui aparține darul vieții.

Faptul că semnul este plasat pe organul procreării spune, fără retorică, exact lucrul de care avem nevoie: rodirea nu este un „automatism” al firii, ci un dar care cere adevăr. De aceea, semnul nu e teatral, nu e vizibil public; este interior (conștiințial). Nu îl afișezi, îl porți. E o tăietură minimă cu efect maxim de memorie: bărbatul „își aduce aminte” – în preajma oricărui act al vieții, oricând se atinge de el însuși – că darul nu este „al lui”, ci al lui Dumnezeu.

Așadar, circumcizia nu este „fetiș” ritual, ci jurământ în carne că darul vieții va fi trăit sub promisiune și sub adevăr. Este exact forma materială a unei „discipline a recunoștinței”.

5) „După legământ” – CHIPUL devine normă explicită pentru casă

Dacă la început accentul cade pe înmulțire (restabilirea mandatului din Geneza 1 în casa Avraam–Sarai), după legământ accentul moral devine explicit: „Umblă înaintea Mea și fii integru (tamim)” (Gen 17:1). Aici se vede clar echilibrarea darurilor din Geneza 1:

- ÎNMULȚIREA nu dispare, dar nu mai este idol sau instrument;
- CHIPUL (dreptate, judecată, adevăr) capătă prioritate egală– este „forma” în care rodirea trebuie trăită.

Altminteri, darul se transformă în capriciu. Așadar, legământul nu „dă voie să faci copii”, ci educă felul în care trăiești viața în casă, în cetate, în neam.

6) „Credință” = mers pe direcția spusă; „necredință” = detur + corecție

În narațiunea despre Avraam, „a crede” nu este „a accepta o idee”. Este un mers. Schema repetată este limpede:

- Cuvânt→ Încredere→ Faptă→ Confirmare;
- Sau: Cuvânt→ Neîncredere/detur→ Corecție→ Realiniere.

Când spune „ieși”, Avraam iese (Gen 12:4). Când situația o cere, cedează (Gen 13). Când apare „teologia sabiei”, refuză prada (Gen 14). Când primește semnul, îl administrează în aceeași zi (Gen 17:23). Când râde (Gen 17:17) – adică ezită – urmează o corecție și o confirmare („La anul…”). Așadar, „neprihănirea” din Gen 15:6 („i s-a socotit ca dreptate”) nu este o etichetă magică „pentru

totdeauna", ci un verdict punctual care se confirmă sau se contestă în mers. Credința înseamnă a merge; necredința – a vira invers. Nu există credință „abstractă".

Această dinamică explică de ce episodul „Agar" nu-l „anulează" pe Avraam, dar nici nu-l încununează: este o deturnare pe care narațiunea o corectează. În aceeași lumină, tensiunile „soția–soră" – se pot înțelege ca scene în care Dumnezeu păzește promisiunea în ciuda slăbiciunii umane.

7) De ce Sarai este co-subiect al chemării (nu „decor")

Mai întâi, pentru că așa definește textul „omul" (Gen 1 & 5). Apoi, fiindcă promisiunea se specifică asupra ei: „Sara îți va naște un fiu" (Gen 17:19). Numele Isaac („va râde") fixează în însăși identitatea copilului trecerea de la angoasă la bucurie– nu doar a lui Avraam, ci și a Sarei („Dumnezeu mi-a făcut râs", Gen 21:6). În al treilea rând, pentru că schimbarea numelui (Gen 17:5,15) arată că nu doar „tatăl" este reconfigurat, ci întregul cuplu. A ignora această simetrie înseamnă a „mutila" subiectul.

În fine, pentru că Agar și Ismael sunt „rezolvarea" Sarei, nu a lui Dumnezeu: acolo vedem limpede că Sarai este actor teologic, nu figurant – iar tocmai pentru că ea a propus soluția „tehnică", tot ea devine, la capăt, instrumentul delimitării liniei („alungă pe roabă și pe fiul ei" – Gen 21:10). Nu o „dictatură" împotriva feminității, ci dura claritate că darul promis trebuie să curgă prin cea căreia i-a fost promis.

8) „Semnul" nu este „drept de moștenire"; este jurământ de conștiință

O confuzie comună: dacă toți din casa lui Avraam sunt circumcișii (Gen 17:12–13, 23–27), de ce Ismael, de pildă, nu devine „moștenitor al promisiunii"? Pentru că semnul nu este instrument de „repartiție genealogică", ci jurământ de apartenență și memorie: intri în „casa legământului", trăiești disciplina lui, dar linia promisiunii („țară + sămânță" într-un sens istorico-teologic) rămâne acolo unde o stabilește cuvântul lui Dumnezeu: Isaac. De aceea, narațiunea poate simultan:

- binecuvânta pe Ismael (viață, neam mare) și
- delimita linia promisiunii (Isaac).

Nu e „nedreptate arbitrară", ci coerența cu pedagogia alegerii: darul promis se dă acolo unde lipsea (Sarai) și se trăiește sub semn (jurământul în carne) și sub chip (dreptate/judecată).

9) Contrastul cu „mainstreamul” bazat pe „potențial” sau „merit”

În multe prezentări populare, „Avraam e ales pentru că era special” (mai des, „model de credință” prematur; sau „om de calitate” prin merite). Narațiunea, însă, nu pornește de acolo. Primul lucru pe care îl aflăm nu e „virtuozitatea” lui, ci sterpăciunea Sarei. Această anomalie de familie este scena pe care Dumnezeu spune: „Voi face din tine un neam mare.” E o decizie inversă față de merit: nu este „ai, deci te folosesc”, ci „n-ai, deci îți voi da – dar vei purta darul sub jurământ și adevăr.”

Pe această direcție de gândire, „credința” lui Avraam devine încredințarea unui om care merge pe cuvânt chiar când realitatea îl contrazice. Nu o diplomă, ci o traiectorie. Când „merge”, primește confirmare; când „ocolește”, primește corecție. Nu există „statut ontologic” de „neprihănit” care să anuleze responsabilitatea mersului pe drumul corect; există chemarea perseverentă la integritate (tamim) și practici de dreptate și judecată.

10) Isaac: semnul că darul a ajuns la destinația promisă

Nașterea lui Isaac(Gen 21:1–7) este verificarea că lectura de mai sus e corectă: Sarai, cea fără dar, îl primește; Avraam, cel chemat să „taie” în carne memorie de conștiință, îl primește; cuplul– OMUL– devine ceea ce nu putea fi „natural”: izvor de viață sub promisiune și sub adevăr. Numirea copilului „va râde” este un mod de a spune că anxietatea („de ce mie?”) s-a transformat într-o bucurie fără cinism. Râsul neîncrederii a fost convertit în râsul recunoștinței.

11) Concluzie: Alegerea vindecă, nu recompensează; iar „semnul” educă, nu distribuie

Citită pe această linie, „chemarea lui Avram” este în realitate chemarea OMULUI (cuplul Avraam–Sarai) să primească darul pe care nu-l avea și să-l trăiască în adevăr. Neputința nu este rușine, ci scenă pentru recunoștință; legământul nu e ritualism, ci jurământ în carne că darul vieții nu va fi tratat ca proprietate, capriciu sau armă; iar chipul (dreptate și judecată) este forma fără de care înmulțirea devine monstruozitate.

De ce Avraam și Sarai? Pentru că numai împreună sunt „omul” din Geneza 1 & 5 – purtător al chipului și primitor al mandatului de a rodi. Și pentru că numai acolo unde darul lipsește se poate învăța valoarea lui; doar acolo „semnul” devine memorie reală; doar acolo „credința” încetează să fie teorie și devine mers.

Dacă reducem chemarea la „merit/potențial”, narațiunea devine morală de manual. Dacă o citim ca pedagogie a darului (neputință → promisiune → tăiere/jurământ → chip/dreptate → rod), Geneza

ne arată nu un erou de album, ci nașterea unei umanități responsabile: oameni care știu al Cui este darul și cum se trăiește sub promisiune.

În această lumină, toți „copiii făgăduinței" sunt, mai întâi, copiii legământului: nu doar descendență biologică, ci descendență în adevăr– oameni formați de memoria tăiată în trup și în conștiința că viața nu este „a mea", ci darul pe care îl port.